

Educar amb llum d'espelmes

Evelyn Torres és una pedagoga veneçolana que adapta rituals antics i simbòlics a les necessitats dels agents implicats en l'escola actual. Segons ella, l'ensenyament no es pot deslligar de la plenitud física, la salut i el benestar.

Un bany de llum d'espelmes?

—Sí, avui a les deu.

Hi ha una quinzena de persones. Fan moure les mans i el cos entremig d'espelmes enceses. Busquen les formes canviant de les ombres del seu cos a la llum de les espelmes. D'una plasticitat insospitada, l'exercici resulta relaxant. Després, Evelyn demana que tothom s'assegui i busqui la forma de connectar amb les ombres interiors. Sona una música andina que ajudarà a posar-se dempeus. La gent torna a circular entre les espelmes. Evelyn

dirigeix. Vol que tothom adopti la fermesa del guerrier africà que inicia un ball ritual. "De pedra els qui no ploren, de pedra els qui no riuen, de pedra els qui no canten. Jo mai no seré de pedra. Riuré quan farà falta. Ploraré quan farà falta. Cantaré quan farà falta". Tots repeteixen l'estrofa amb rítmica fermesa. Dansen en rotllana. Els peus fan una percussió convincent i voluntariosa. El ritual s'acaba. Els participants agafen les espelmes que els han il·luminats i se les passen amb satisfet rigor. Tothom sembla content i a pler.

—Com s'ha d'interpretar aquest ritual?

Té trenta-vuit anys, però la veneçolana Evelyn Torres és menuda i parla amb un fil de veu.

—Amb aquest ritual —respon— volem treballar allò d'ocult que té la nostra vida quotidiana. Volem rescatar les ombres, per conciliar-les amb les parts il·luminades del nostre cos. Busquem que el cos senti la vida. Perquè la vida és una lluita d'oposicions, i les oposicions s'uneixen per fecundar. Fet amb música, cançons i poesies busquem que aquest ritual desperti la memòria ancestral que avui tenim tan oblidada”.

Evelyn Torres no és bruixa ni remeiera o senyadora. Es considera fonamentalment una educadora.

Treballa a la Universitat de Carabou, a Veneçuela, on desenvolupa un curiós projecte d'investigació pedagògica que ha interessat professionals i institucions de distintes parts del món. El projecte no és només teòric ans progressa amb activitats que interrelacionen els actors implicats en el món de la docència: els pares, els nens (des dels dos anys), i els mestres.

El projecte té un títol que sembla poc acadèmic, però que atreu l'atenció dels agents implicats. Es titula: “Comitè de defensa del planeta Terra”, i es fonamenta en això: en una fantasia (o no és una fantasia?). El projecte arrenca de l'axioma que volta pel món un enemic que ens fa fer coses que no volem o no hem de fer.

Mestres, pares i nens saben que al món hi ha un enemic invisible que mira d'aconseguir l'autodestrucció de la humanitat, per tal que a la fi, satisfet, pugui deixar anar: “Vosaltres mateixos us heu destruït”. Les classes d'expressió corporal serveixen per desenvolupar

estratègies que permetin de plantar cara a un enemic tan summament perillós. Els nens i els mestres comparteixen reunions secretes. Hi ha pares que formen part d'un comitè interplanetari que ajuda els nens amb missatges amagats a la natura. Els nens munten exploracions. Descobreixen la vida dels arbres i de les muntanyes. Allò que aprenen es relaciona amb la biologia, amb la geografia, amb la física, amb la matemàtica. Els nens es cabussen en contes explicats pels avis. Descobreixen els valors ancestrals dels avantpassats. Llegeixen poesies. Visualitzen pel·lícules buscant-hi missatges ocults. Tota la informació sobre la vida ajuda a plantar cara a l'enemic. Perquè, en definitiva, l'enemic és aquella mar d'ombres que malden per anihilar la humanitat, la natura i la vida.

Aquest programa pedagògic creat i planificat per Evelyn Torres s'aplica als fills dels professors de la

Universitat de Carabou des del 1989. Torres assegura que els resultats recollits des de llavors són molt engrescadors. Els nens que van començar el programa segueixen ara l'ensenyament secundari amb un viu interès per la cultura i la solidaritat, i molt preocupats pel seu cos i l'entorn, assegura la pedagoga.

Però el treball amb els nens no és sinó una part del programa. Torres es va adonar que el seu mètode havia de tenir la complicitat de mestres i pares. I en mestres i en pares Torres va trobar no tan sols reticències i manca d'imaginació, sinó encara més, rigidesa, *stress* i falta de salut. “Em vaig trobar amb mestres que havien perdut la capacitat de creure en els seus propis instints d'educar. No sabien motivar els nens. No estaven satisfets amb ells mateixos, i amb els nens tampoc”.

Llavors el programa va incloure el treball amb els mestres, partint de la recuperació de dues emocions bàsiques: la calma i l'entusiasme. Perquè Torres assegura que els mestres, abans que res, han de saber calmar els nens i, també, entusiasmar-los.

“Buscant de fer conscient en els mestres la forma com havien de moure el cos, vaig veure que la millor manera era d'acostar-se a la natura i a la forma com tradicionalment l'home ha establert relacions afectives amb l'entorn. Perquè tot el coneixement que la persona pot adquirir procedeix només d'aquestes dues fonts: del propi cos i de les imatges de la natura”.

És a dir que la pedagoga va fer un salt enrere. Va viatjar per buscar els rituals que els nostres avantpassats havien inventat per

créixer i mantenir-se lligats a la salut i a la natura. Per Evelyn Torres el ritual és bàsic, fins i tot en la nostra societat. Segons ella, cal recuperar els rituals, perquè els rituals donen significat i valor a les accions. “Si tu tens un ritual per a banyar-te, el bany és important per a tu”.

—I per què ha de ser important, el bany, per a mi, si és un tràmit quotidià?

Heus ací el problema, segons la pedagoga veneçolana. Ella considera que la nostra societat ha perdut els rituals que donaven vida a les activitats quotidianes. Ja no practiquem rituals per alimentar-nos, ni per dormir, per vestir-nos o per banyar-nos (o en practiquem molt pocs). I, segons Evelyn Torres, aquesta pèrdua de rituals, i de significats, és l'escletxa per on entra el desànim, el nerviosisme, la desgana, la depressió i la malaltia. “Ens duxem molt de pressa, mengem molt de pressa, ens vestim

“Buscant de fer conscient en els mestres la forma com havien de moure el cos, vaig veure que la millor manera era d'acostar-se a la natura i a la forma com tradicionalment l'home ha establert relacions afectives amb l'entorn.”

XAVIER GOMEZ

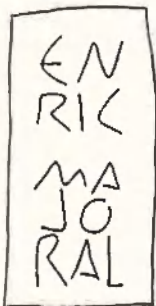
"Ens dutxem molt de pressa, mengem molt de pressa, ens vestim molt de pressa, però no sabem per què fem tot això."

molt de pressa, però no sabem per què fem tot això".

De la recerca van sortir rituals de noms saborosos, com "el massatge blau", "la meditació de l'arbre", "el bany de pètals de rosa", o "el bany de llum d'espelmes". Molts mestres hi han participat. Evelyn Torres diu que els seus mètodes pedagògicoterapèutics no són una panacea, ni tenen voluntat de veritat absoluta. Ella tan sols ha creat un diquem-ne "curios" corpus didàctic a partir de les seves observacions i de les seves lectures. Creu fermament en el que fa. Les mostres d'agraïment i de satisfacció de mestres, alumnes i pares són a tenir en compte. Ha visitat Barcelona i l'èxit de les seves sessions a l'Escola Municipal d'Expressió i Psicomotricitat és palmari. Ella continua recuperant rituals que ens posen en contacte amb la memòria ancestral. Diu que aquesta és una forma de recuperar la plenitud. I assegura que és així que podem avançar en el progrés, sense desertar la natura ni la intuïció dels nostres avis. "Es així que podrem educar els nens, donant-los l'amor que recollim de la connexió afectiva amb el nostre entorn i amb el nostre passat".

En acabat de dir això se'n va a Canàries a explicar el seu mètode.

Narcís Clotet

ORFEBRE

LA FORJA 19
BARCELONA

PEDRALBES CENTRE
BARCELONA

LA FORÇA 17
GIRONA

L'ARXIDUC 16
FORMENTERA